

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

17. Quinto ex dilectione Dei velut ultimi finis, qui in omni opere moraliter bono dominari debet.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

quod mallet facere, si, ut loquitur Augustinus, secundum ea que cupit & metuit perimitatur impune. Ineptum est autem dicere, illum qui invitus fecerit preceptum quod fecit, hoc est, non diligendo hoc ipsum quod præcipitur, opus moraliter bonum facere. Nam, ut Augustinus ait, si forissecus ea que Deus iubet, manibus (id est, opere) fiant, & in corde non fiant,

2. 54. sup.
Deuteron.

A nemo est tam insulsus, qui præcepta arbi trere implet. Ipsam autem iustitiam legis diligendo benefacere non est aliud, ut fatiatissime explicuit, quam Deum ipsum charitate Spiritus sancti diligendo benefacere: quia Deus non est instar hominis, aut lucis, aut idoli cogitandus, sed est iustitia & veritas.

C A P V T X V I I

Quintò ex dilectione Dei velut ultimi finis, qui in omni opere moraliter bono dominari debet.

EX his igitur proficiscitur quintum argumentum, si tamen aliud à præcedenti dici debet, quo eadem doctrina sancti Augustini probari, & mens ejus uberius declarari potest. Nam juxta principium ejus, quod immobiliter ubique docet, nullum omnino fieri potest opus bonum, hoc est, sine peccato, nisi ad finem in quem referri vera sapientia præcipit, hoc est, in Deum propter se dilectum referatur: alioquin neque rectè fit, neque bonum opus est, sed veri peccati contaminatione pollutum. Qua de re consule, si placet, quæ suprâ diximus, cum de animi nostri affectibus, maxime de fruitione dissereremus. Ibi enim latè declaravimus juxta doctrinam sancti Augustini, non posse voluntatem creaturæ nisi in solius creatoris amore conquietescere. Quicquid secus fit, perperam fit, nec absque peccato, quo fruendi utendique norma pervertitur, fieri potest. Juxta hanc regulam confidenter Augustinus dicit: Regnum & iustitia Dei bonum nostrum est; & hoc appetendum, & ibi finis constituendus, propter quod omnia faciamus quacunquæ facimus. Et mox adjicit, nihil temporale, nisi propter illum finem esse sumendum: Ne cum ista queritur, illinc advertamini: aut ne duos fines constituatis, ut & regnum Dei propter se appetatis, & ista necessaria: sed hæc potius propter illud. Ita vobis non deerunt, quia duobus Dominis servire non potestis. Duobus autem Dominis servire conatur, qui & regnum Dei pro magno bono appetit, & hæc omnia temporalia. Non poterit autem simplicem habere oculum, & uni Domino servire, nisi quacunquæ sunt cetera, propter hoc unum assumat, id est, propter regnum Dei. Et definitiva auctoritate in libro de moribus Ecclesiæ Catholice rem istam ex Scripturis tradit: Videmus quomacmodum ipse Dominus in Evangelio nobis præcepit esse vivendum &c. Audiamus ergo quem finem bonorum nobis, Christe, præscribas: nec dubium est, quin is erit finis, quo nos summo amore tendere iubet: Diliges, inquit, Dominum Deum tuum &c. Et mox exponens preceptum illud de præstituendo nobis illo solo fine, & alijs omnibus ad illum finem referendis: Audivimus, inquit, quid diligere, & quantum diligere debeamus. Eo est omnino tendendum, ad id omnia consilia nostra referenda. Bono-

Lib. 2. de
statu nat. la-
p. 5.

Lib. 2. de Ser-
Domini in
monet. c. 16.

Cap. 17.

Lib. de morib.
Eclies. c. 8.

A rum summa Deus nobis est; Deus est nobis summum bonum: neque infra remanendum nobis est, neque ultra quærendum. Alterum enim periculosum, alterum nullum est. Vnde in eodem isto libro tanquam rem in Christiana doctrina notissimam crebro adversus Manichæos ex Scripturis & ratione confirmat: Nihil aliud esse quam ipsum Deum, quo referenda sunt omnia. Si igitur & ratio & Scriptura concorditer clamant, ad unum Deum omnes actiones, omnia studia nostra referenda, nec infra esse remanendum, nec ultra quærendam, quis sobria mente dubitare potest, non posse actiones ullas ullibi remanere ac terminari, nisi in solo Deo? Hoc enim vera sapientia, non solum Christiana, sed etiam mundana præscribit. Nam Tullius de finibus bonorum ac malorum disputans: Queritur, inquit, quis sit finis, quid extremum, quod sunt omnia bene vivere relique faciendi officia referenda. Et infra: Ad quod omnia referri oporteat, ipsum autem nesciam. Quam omnium Philosphorum docet esse sententiam. Nemo enim, cum de summo bono disputat, aut qui illud querit, aliud se querere putat, quam id ad quod omnes omnino actiones collimare oporteat. Non enim sufficit in seipso esse præstantissimum, sed hujusmodi, ut omnes omnino actiones hominis, omnia studia quodam dominationis jure ad se rapiat. Vnde omnium Philosphorum sententiam de fine ultimo paucis exprimens Augustinus: Quam quaestionem, inquit, maxima intentione versantes invenire conati sunt, quid efficiat hominem beatum. Illud enim est finis boni nostri, propter quod appetenda sunt cetera, ipsum autem propter seipsum. Et postea sigillatim eorum opiniones referens, singulos ostendit id asseruisse, ad quod omnia oportet referre. Quod si propter finem ultimum omnia petenda sunt, quicquid non propter illum appetitur, perversè appetitur; & ordine finis ultimi perturbato peccatum esse convincitur. Itaque Augustinus ad singulas hominis actiones generalem suam & Ecclesiæ Catholice doctrinam applicans, sine ulla fluctuatione confidentissime de singularibus quibusque factis magna docentis auctoritate præscribit: Noveris non officijs, sed finibus à vinctis discernendas esse virtutes. Officium est autem quod faciendum

lib.

de finibus

lib. 2.

cap. 17.

lib. 2.

cap. 17.

511

faciendum est, hoc est, actio ipsa materialis moraliter bona, quae divina lege praecipitur. *Etiam vero propter quod faciendum est. Cum itaque facit homo aliquid, ubi peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare conuenit. Et hoc ipsum ibidem docet esse eundem Deum. Et rursum: Quisquid autem boni sit ab homine, & non propter hoc sit, propter quod fieri debere vera sapientia praecipit, nisi officio videatur bonum, ipso non, cetero sine peccatum est. Quoniam est igitur illa vera sapientia, & quid illa praecipit fieri? In hac autem Civitate Dei, respondit Augustinus, nulla est hominis sapientia, nisi pietas, quae recte colitur verus Deus, id est, postquam primum in societate sanctorum non solum hominum, verum etiam Angelorum, ut sic Deus omnia in omnibus. Non colitur autem recte verus Deus, nisi una charitate. Et alibi, ut indicaret quae sentiant de illis operibus, quae videntur moraliter esse bona inter ipsos Christianos, nedum inter illos qui Christiana fide carent, peccatum in eo ipso situm esse docet, quod opus aliquod non referatur ad Deum in aeterna requie possidendum: Peccatum, inquit, non solum illud est, quod in turpi aut iniquo facto apparet hominibus: sed etiam si habeat speciem boni operis, & nomen propter mercedem temporalem sit, & quid hoc? Non propter requiem sempiternam. Neque nunc dubium esse potest, quoniam hoc ipso quo quis non propter requiem sempiternam, hoc est, non propter Deum operatur, temporale aliquid appetat, in quo velut sine requiescat. Unde rationem doctrinae suae ex ultimi finis consideratione petens: Quod libet enim, inquit, quisque facit, si hoc animo facit, ut terrenum emolumentum consequatur serviliter facit & ideo sabbatum non observat. Gratia enim amandus est Deus, nec anima potest nisi in eo quod diligit requiescere. Serviliter autem facere apud Augustinum est peccare, juxta illud quod jam citaverat: Omnis qui facit peccatum, servus est peccati. Et illa sunt opera servilia, quae spiritui sancto sabbato prohibentur, sed solo spiritu sancto operante sabbatum istud, id est, abstinencia à servilibus operibus observari potest. Retorquet enim ille solus animam à temporalibus in requiem sempiternam quae est Deus, diffundendo charitatem in cordibus nostris, qua nostras actiones in illum ultimum finem dirigamus, juxta illud Augustini: Spiritus dono sit in nobis, ut non peccare deleat, ubi libertas est: sicut prater hunc spiritum peccare deleat, ubi servitus à suis operibus abstinendum, id est, spirituales sabbataria amanda est. Hic spiritum per quem deus mundatur et ardeat &c.*

Hac est igitur ratio, cur sanctus Augustinus hujusmodi opera, quae ut audivimus toties apertissime definiit esse peccata, quia non ad illum finem referuntur, quo vera sapientia referenda esse praescribit, alibi non raro vocare solet opera non bona, non recta, non bene facta: quibus nihil aliud ipse quam peccata significare solet: Sunt opera quae videntur bona sine fide Christi, & non sunt bona, quia non referuntur ad eum finem, ex quo sunt bona. Hoc enim ipsum solum, quod non referuntur ad illum fi-

nem, ea non bona, hoc est, peccata esse facit, sicut contra Iulianum statim audivimus. Nec mirum, quia non referuntur ad eum finem, ad quem referri debent, juxta id quod alibi de operibus tam ceremonialibus quam moralibus veteris legis dicit: Quia & illa (id est, etiam illa, & non solum opera morum, quae ex charitate facienda esse praemiserat) quae sunt in sacramentis, cum bene a liberis intelliguntur, nec carnaliter observantur a serjis, ad illa duo praecipia referantur necesse est, dilectionis Dei & proximi. Alibi tradit idcirco hujusmodi opera non esse recta: faciantur Apollolom propterea plerumque prius fidem, ac deinde quod ad vitam bonam pertinet subiacesse, quia & in homine ipso, nisi praecedat fides, vita bona sequi non poterit. Quisquid enim homo veluti recte fecerit, nisi ad pietatem quae ad Deum est, id est, charitatem, referatur, rectum dici non oportet. Alibi esse inania & non bona. Debemus nulla opera proponere fides, id est, ut ante fidem quam bene dicatur operatus. Ea enim ipsa opera quae dicuntur ante fidem, quando videntur hominibus laudabilia inania sunt. Ita mihi videntur esse, ut magna vires & cuius celestemus exit a viam. Nemo ergo computet bona opera sua ante fidem: ubi fides non erat, bonum opus non erat. Et quae tanquam causa ulorum omnium? Bonum enim opus mentio facit, intentionem fides dirigit. Et alibi de infidelibus: Ipsa omnia quae faciunt, & nesciunt ad quem finem referant, inania faciunt. Cujusmodi locutiones & sententiae in scriptis eius de operibus eorum qui carent sine crebre sunt, nec aliud per eas indicatum voluit, nisi quod supra apertissime dixit, ea esse peccata. Quem lentum suarum locutionum nequis mihi tribuat: perspicuis verbis ipse definit: Omne factum, si recte factum non est, peccatum est. Nec recte factum esse illo modo potest, quod non a recta ratione proficiunt. Porro recta ratio est ipsa veritas. Cui autem hominum virtus, nisi sapientis animo praesto est? Solus igitur sapiens non peccat. Infidelibus autem rectam rationem, aut virtutem, aut sapientiam tribuere ab Augustini doctrina remotissimum est; cum in eodem loco dicit: Nunc sapientes voco non cordatos, & ingeniosos homines, sed eos quibus inest, quanta inest homini potest, ipsius hominis Deique firmissima percepta cognitio, ac per hanc cognitionem sua merique congruentes. Itaque opera, quae non bona intentione diriguntur in Deum, recte facta nullo modo esse possunt; ac proinde, juxta certissimam Augustini regulam, proprie dicta peccata sunt. Aiterum enim necesse est proflus esse verum, ut hujusmodi opera, quae ad finem illum creaturae rationalis ultimum non referuntur, vel ita facta sint, vel non ita facta, ut esse debuerunt. Si facta sunt ut esse debuerunt, profecto ad finem ultimum relata sunt, nec tanquam non bona, & non recta, vel inaniter facta, & peccata vituperanda sunt. quorum utrumque repugnat ijs quae Augustinus docet, non solum in locis quae supra allegavimus, sed etiam adversus Iulianum, ubi disertissimis verbis de operibus moralibus Fabricij & Romanorum statuendo dicit:

Y 2 Hocca-

In Epist. ad Galat. 10. c. 5.

Lib. de fide & operibus cap. 7.

In praefat. in 1. psal. 31.

7. psal. 44.

In leonem.

MARTINVS
ENI

Lib. de virt. & vitiis. c. 12.

Ibid.

Lib. 4. cent.
Lul. 6. 3.

Hoc tamen peccantes, quod homines sine fide non ad eum finem ista opera retulerunt, ad quem referre debuerant. Quod si aliter facta sunt quam esse debuerunt, profecto nemo vera peccata esse dubitare potest, cum peccatum non sit aliud, nisi factum aliter quam esse debuit, aut quam vera sapientia precipit. Hoc ipsum dilemma sibi ipsi Augustinus facta nonnulla vituperanti facit: Aut nulla peccata sunt, quod absurdissimum est dicere; Peccat enim factum qui vel datur quasi peccata que nulla sunt; aut non sunt vituperanda peccata, quod nihilominus absurdum est. Incipit quippe nec recte facta laudari, & tunc turbabitur humans mentis intentio, vitamque subvertet, aut vituperabitur factum, quod ita factum est ut debuit, & execrabilis infamia, vel ut mutuo loquar, error miserimus orietur. Aut si cogit verissima ratio sicut cogit, ut & vituperentur peccata, & quequid recte vituperantur, ideo vituperentur, quia non est ita ut esse debuit, quare quid debeat natura peccatrix, & invenies RECTE FACTVM: quare cui debeat, & invenies Deum. Ex quo liquet quicquid in moribus vituperatur ut non recte factum, necessario esse peccatum: quia peccatum aliud nihil est, quam aliter factum quam esse debuit: neque hoc aliud quicquam est, quam aliter factum quam lex precipit. Nam illa effugia recentiorum, quod aliquid inaniter & non recte factum, & non bonum esse possit, quia etsi bonum sit, nihil ad eternam vitam conferat à Iuliano primum Pelagiani dogmatis architecto excogitata sunt, & ab Augustino non solum velut prestigia veritatis explosa, sicut infra declarabitur, sed etiam ipso nomine suffocata, utpote qui talia opera, ad quemcumque temporalem referantur finem qui non sit Deus, non modo non bona, & maniter & non recte facta, sed etiam, ut supra vidimus & infra latissime videbimus, certa peccata esse tradit. Ex qua regula generalissime definit alibi, non solum infidelium, sed & fidelium Christianorum opera, ad quemcumque temporalem finem referantur, qui non sit ultimus ille rationalis creatura finis Deus, non posse à peccati imo impietatis labe separari. Cum enim impium, hoc est, infidelem sua jactantem opera sibi proposuisset, quod neque adulterium, neque homicidium, neque fraudem faceret, pauperibus daret, depositum redderet, quæ sunt illa moralia opera quibus impius posset gloriari: Hæc omnia dicat, inquit. Quare utrum pius sit an impius? Et quemodo sum impius, inquit, ista faciens? Quo-

Lib. 3. de lib.
arb. 6. 15.

Fide in frade
operibus in-
fidelium lib.
4. de stat. p. re-
nat. 1. usque
ad 15.

Prefat. in
Psal. 31.

A modo illi de quibus dictum est: Et servierunt creaturæ potius quam creatori, qui est benedictus in secula. Ecce quemodo es impius: quasi diceret, quia in illis ipsis quasi bonis operibus, si finem quem intuentur attenderimus, inveniemus creaturam esse non creatorem, cui amorem suum ex quo ista faciunt immolant. Ex qua eadem regula de Christianis non finem illum ultimum quem credunt, sed terrenum quippiam quod diligunt attendentibus, confestim adicit: Quid si de his omnibus bonis operibus ut illud speras quod sperandum est, sed non ab illo à quo sperandum est: aut hoc speras quod sperandum non est, etiam ab illo à quo aeterna vita speranda est? Pro bonis operibus sperasti terrenam quandam felicitatem, id est, terrenum quodetuncque bonum, quo te beandum putes, impius es: non est ista merces fidei. Cara est fides, ubi illam adixisti. Non est ista merces fidei. Impius ergo es, & nulla sunt ista opera tua. Moveas licet in bonis operibus lacerator, & videaris navim optime gubernare, in saxa festinas. Quod si Christianus impius est, qui quamcumque terrenam felicitatem pro bonis quasi operibus sperat hoc est, eam velut finem in suis operibus intuetur, quem intuetur quisquis animo in creatura manet, neque pergit supra creaturas in creatorem suum, quanto magis infidelis quilibet in omnibus suis operibus quasi bonis, quæ non sunt bona, impius erit? Cum nec illud speret quod sperandum est, sed sola terrena; nec ab illo à quo sperandum est, sed à demonibus vel seipso. Quod August. uberius statim explicat: Quid si quod sperandum est speras, id est, vitam aeternam; hoc est, Deum in aeternitate cernendū; sed non à Domino Deo per Iesum Christum per quem solum datur vita aeterna: sed putas te ad vitam aeternam posse pervenire per militiam calis, per solem & lunam, per potestatem aeris, & maris, & terra, & siderum? Adde etiam per teipsum; impius es. Sed credo in eum qui iustificat impium, ut possint & bona opera tua esse opera bona. Et cur non sunt opera bona? Nam nec bona illa appellaverim, quamdiu non à radice bona procedunt. Hoc est à charitate, quæ solum in operibus suis intuetur ac diligit Deum. Unde & alibi: Non est fructus bonus, qui de charitatis radice non surgit. Omnium vero istorum ratio non est alia, nisi illa quam ante tetigit, quia omnes huiusmodi servium in istis operibus suis creaturæ potius quam creatori, qui est benedictus in secula. Quod paulo latius jam explicandum est.

lib.

Lib. 4. p. 10. & b. 10. 14

